

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ХІМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У хімічному середовищі України вже тривалий час точиться дискусія щодо проблем української хімічної термінології. Упорядкування термінології, її стандартизація та наближення до міжнародних стандартів були і є абсолютно необхідними. Знання хімічної термінології та номенклатури – це знання професійної мови, що дає спілкуватися хімікам: науковцям, викладачам чи студентам, орієнтуватися у сучасній науковій хімічній літературі, свідчить про професійний рівень фахівців у галузі хімії. Мета цієї роботи – визначити проблеми української хімічної термінології, проаналізувати їх та встановити варіанти їх подолання.

У системі хімічних понять досить чітко вирізняються три підсистеми – наукова, виробнича й товарна (фірмова). Кожна з них має свої особливості. У науковій можна виділити ще дві – термінологічну й номенклатурну, перша з яких стосується номінування хімічних понять, а друга – способу найменування конкретних хімічних речовин. На сьогодні кількість хімічних речовин продовжує зростати, синтезовано нові класи як органічних, так і неорганічних сполук, а це, у свою чергу, викликає необхідність удосконалювати їх номенклатуру. Хімічні терміносистеми добре опрацьовані і систематично переглядаються та уточнюються в спеціальних комісіях Міжнародного союзу теоретичної та прикладної хімії (International Union of Pure and Applied Chemistry – IUPAC), публікуються у відповідних документах. Матеріали цих комісій є основою для відтворення узгоджених термінів національними мовами.

Виділимо деякі актуальні проблеми, на які доцільно звернути увагу: 1) Полісемія (багатозначність термінів). 2) Паронімія. 3) Запозичення. 4) Буквальний переклад.

У даний час українська хімічна термінологія, номенклатура та наукова мова перебувають на сучасному етапі у процесі становлення. Питання, розглянуті у роботі звісно, не вичерпують усієї проблематики сучасного розвитку української хімічної термінології, деякі аспекти якої опираються також і на загальномовні проблеми, але вони є певним узагальненням досвіду авторів під час роботи над рядом тлумачних термінологічних словників з хімії.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

«Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі до того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку XXI століття, і якщо ми не схаменемося, то матимемо дуже невтішну перспективу!» – писала Ліна Костенко. Намагалася нас попередити велика поетеса. Так воно і сталося: мовна проблема останнім часом лише загострюється, а в свідомості

громадян однієї нації домінує примітивний поділ на «своїх» і «чужих», що, у свою чергу, стає перешкодою на шляху формування української національної ідентичності.

Однією з найголовніших проблем є проблема двомовності в нашій країні. Ця ситуація неприродна, нестабільна, навіть загрозлива та руйнівна, вона характеризується не гармонійною взаємодією мов, а конфліктом і боротьбою, які триватимуть доти, доки на території держави не переможе одна мова. На перший погляд, це дивно, адже єдиною державною мовою давно проголошено українську. Але ми не повинні забувати, що ж і до інших мов, бо їм Конституція України гарантує вільний розвиток. Однак проблема функціонування української мови чомусь досі не зникає.

Ми, російськомовний народ, можемо і повинні збудувати таку систему мовної політики, у якій збережемо свої індивідуальні права на використання тієї чи іншої мови. Неможливо простим зусиллям волі просто змусити себе постійно розмовляти українською мовою в ситуації, коли навколишнє середовище «вимагає» російської мови, та ще й при постійному спілкуванні зі знайомими йому людьми, з якими він роками розмовляв російською. Для звичайної людини було б неправильною і безуспішною справою намагатися змусити себе говорити вдома українською мовою всупереч сформованій мовно-психологічній практиці. Це сила звички і сформованих психологічних обставин. Але абсолютно в наших силах вивести українську мову на вулиці своїх міст, в громадські місця, в громадське життя. Це найпростіша й найефективніша логіка об'єктивного мовного процесу. Тому я пропоную систему конкретних заходів, щодо відродження української мови, де треба забезпечити постійний активний контакт російськомовних українців з українською мовою. Зокрема, це стосується таких напрямків: школи, дитячі садки, внз, армія, реклама, телебачення та радіо, інтернет і т.д.

Розглянемо детальніше. Україномовні школи мають гарантувати *вільне* володіння українською літературною мовою і термінологією. Батьки повинні підтримувати дітей у процесі їхнього навчання в українських школах, допомагати, заохочувати і надихати. Перед урядом і міністерством освіти має стояти задача ефективного підбору кадрів для відділів і управлінь народної освіти. Проблеми україномовних дитсадків у тому, що багато вихователів не володіють українською мовою взагалі або не володіють нею вільно. Вони повинні спілкуватися з дітьми і між собою українською мовою. Внз повинні «вимагати» вільного й активного володіння українською літературною мовою і відповідною термінологією від студентів. Необхідно висунути більш тверді вимоги до державних службовців щодо володіння мовою, також щодо розміщення реклами, телевізійних програм, інтернет мереж рідною мовою.

Ми маємо розуміти та знати українське слово, поважати його. Але й можемо використовувати будь-яке інше. В Україні можна звернутися на вулиці із запитанням, отримати відповідь іншою мовою, і при цьому ніхто не почуває себе ображеним.